

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«لایحه میزان و نحوه جریمه نقدی و توقف دارندگان وسایل نقلیه و واحدهای مشمول متهم

موضوع تبصره «۱» ماده (۳) قانون هوای پاک مصوب ۱۳۹۶»

مقدمه

موضوع تبصره «۱» ماده (۳) قانون هوای پاک مصوب ۱۳۹۶ میزان و نحوه جریمه نقدی و توقف واحدهای مشمول متهم از الزامات اعلامی از سوی سازمان حفاظت محیط زیست و دارندگان وسایل نقلیه موتوری که وارد محدوده ممنوعه می‌شوند است.

لایحه فوق در صدد اجرای حکم مقرر در تبصره فوق است. این لایحه در قالب ۵ ماده جهت طی تشریفات قانونی تقدیم مجلس شورای اسلامی شده است. ماده (۱) لایحه درباره تکلیف شهرداری‌ها به پایش الکترونیکی محدوده طرح‌های ترافیکی است. ماده (۲) درباره تکلیف نیروی انتظامی به اجرای قانون و جریمه متخلفان است. ماده (۳) لایحه درباره وضع مجازات برای رانندگان متخلف است. ماده (۴) درباره تکلیف سازمان حفاظت محیط زیست نسبت به شناسایی واحدهای آلوده‌کننده و ماده (۵) نیز درباره رسیدگی به جرائم فوق در دادگاه کیفری است.

مشخصات لایحه

دوره دهم - سال سوم

شماره ثبت:

۴۷۷

شماره چاپ:

۱۱۱۷

تاریخ چاپ:

۱۳۹۷/۷/۱۸

الزامات فنی اجرای تبصره «۱» ماده (۳) قانون هوای پاک

- یکی از اصلی‌ترین الزامات جهت پایش محدوده‌های ممنوعه تردد خودروها در شرایط اضطرار آلودگی هوا، بهره‌گیری از سامانه پایش الکترونیکی است که متأسفانه در حال حاضر بسیاری از کلان‌شهرها - که در زمره شهرهای آلوده هستند - فاقد سیستم‌های هوشمند پایش الکترونیکی بوده و ضرورت دارد به خصوص کلان‌شهرهای کشور به این سیستم‌های پایش مجهز شوند.

- در حال حاضر امکانات سخت‌افزاری نیروی انتظامی پاسخگوی نیازهای موجود جهت بررسی شناسایی مشخصات خودرو جهت پایش الکترونیکی خودروها نیست و از طرفی حضور فیزیکی مأموران پلیس راهور در مواقع اضطرار آلودگی هوا، سلامت آنان را مورد تهدید قرار می‌دهد لکن ضرورت دارد در این خصوص ظرفیت‌سازی‌های لازم انجام شود تا نیروی انتظامی بتواند مشخصات تمامی خودروهایی را که وارد محدوده ممنوعه می‌شوند را بررسی کرده و به وزارت کشور اعلام کند.

- یکی از مصادیق تخلفات رانندگی مخدوش کردن پلاک وسیله نقلیه جهت ورود به محدوده‌های ممنوعه است که با این کار عملاً نسبت به قوانین و مقررات بی‌اعتنایی کرده و جرائم پیش‌بینی شده در این ماده در راستای بازدارندگی و ممانعت از بروز این‌گونه تخلفات است.

- نظر به لزوم شناسایی منابع مؤثر در ایجاد و یا تشدید آلودگی هوا به منظور جلوگیری از بروز یا قرار گرفتن در شرایط بحران آلودگی هوا، ضرورت دارد که با شناسایی منابع مذکور، با هدف‌گذاری و اولویت‌بندی اقدامات مؤثر و پیشگیرانه به حداکثر اهداف مورد نظر دست‌یافته و اقدامات کنترلی با حداقل هزینه‌های اقتصادی، کم‌ترین اختلال را در کسب‌وکار و فعالیت‌های روزمره ایجاد کند.

معاونت پژوهش‌های

زیربنایی و امور

تولیدی

دفا تر: مطالعات

زیربنایی

مطالعات حقوقی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۵۰۱۶۱۴۷

تاریخ انتشار:

۱۳۹۷/۰۸/۲۱

از طرفی با شناسایی منابع ساکن آلاینده هوا و تعیین میزان اثرگذاری‌شان در بروز یا برون‌رفت از شرایط اضطرار و همچنین تسریع در اطلاع‌رسانی درست و به‌موقع جهت اجرای مصوبات کارگروه ذی‌ربط و اعمال ممنوعیت‌های مقرر، میزان تحقق اهداف مورد نظر، افزایش یابد و با ایجاد سامانه پایش، نظارت لازم بر حسن اجرای مصوبات کارگروه مواقع اضطرار صورت پذیرد.

نکات حقوقی مفاد لایحه

۱. در ماده (۳) لایحه، برخی اقدامات رانندگان وسایل نقلیه از جمله برداشتن یا پوشاندن تمام یا بخشی از پلاک، تغییر در ارقام یا ناخوانا کردن آن یا هر گونه اقدام دیگر که موجب اشتباه در ثبت تخلف یا عدم امکان ثبت آن را فراهم آورد، مشمول جریمه نقدی سه برابر تخلف عبور از محل ممنوع و جزای نقدی درجه ۷ دانسته شده است. در خصوص این ماده نکات ذیل قابل توجه است:

الف) اقدامات مذکور در ماده (۳) لایحه با جرائم موضوع ماده (۷۲۰) قانون مجازات اسلامی (کتاب پنجم - تعزیرات) ^۱ مصوب ۱۳۷۵ همپوشانی دارند که در مقام اجرا برای مرجع رسیدگی مشکل ایجاد می‌کند. برای مثال تغییر در ارقام به موجب هر دو مقرر جرم شناخته شده است و این امر سبب سردرگمی مراجع رسیدگی‌کننده می‌شود به‌ویژه آنکه در تبصره این ماده ظاهراً سعی بر آن بوده است تا تعارض و همپوشانی مورد اشاره برطرف شود، اما به علت ابهام در این تبصره مشخص نیست که هدف از ماده (۳) نسخ مفاد ماده (۷۲۰) مذکور است یا منظور جمع میان این دو مقرر است. هرچند به نظر می‌رسد هدف از این تبصره نسخ آن قسمت‌هایی از ماده (۷۲۰) است که در ماده (۳) لایحه مورد پیش‌بینی قرار گرفته است.

ب) در ماده مذکور بعد از عبارت قانون مجازات اسلامی باید عبارت «کتاب پنجم - تعزیرات» اضافه شود در غیر این صورت ارجاع مذکور اشتباه خواهد بود.

ج) عبارت «وسیله نقلیه موتوری» در صدر ماده (۳) لایحه اطلاق دارد و مانند آنچه در ماده (۷۲۰) قانون مجازات اسلامی «کتاب پنجم - تعزیرات» ذکر شده است شامل وسیله نقلیه زمینی، آبی یا کشاورزی نیز می‌شود که این اطلاق برخلاف مقصود تدوین‌کنندگان لایحه بوده است.

۲. چنانچه در مقدمه لایحه بیان شده است هدف از ارائه لایحه بر اساس تکلیف مقرر در تبصره ماده (۳) قانون هوای پاک ^۲ (۱۳۹۶) بوده است بر این اساس در چارچوب مقرر مزبور آنچه ضرورت داشته تعیین جریمه برای وسایل نقلیه متخلف است که در مواقع اضطرار وارد محدوده ممنوعه می‌شوند، در حالی که ماده (۳) لایحه مورد بحث اساساً بدون آنکه در این خصوص مقررهای را اعلام کند مبادرت به تعیین جریمه برای رانندگانی کرده که پلاک خود را تغییر می‌دهند. از این رو به نظر می‌رسد لازم است بر اساس تکلیف قانون هوای پاک این ماده منحصر به تعیین جریمه برای ورود به محدوده ممنوعه در زمان اضطرار بشود. چنانچه در خصوص ماده (۷۲۰) قانون مجازات اسلامی «کتاب پنجم - تعزیرات» خلأ، ابهام یا ایرادی وجود داشته باشد علی‌القاعده باید در زمان مناسب و در اصلاحات ناظر بر قانون مجازات اسلامی این تغییرات مورد توجه و بررسی قرار گیرد.

۱. هر کس در ارقام و مشخصات پلاک وسایل نقلیه موتوری زمینی، آبی یا کشاورزی تغییر دهد و یا پلاک وسیله نقلیه موتوری دیگری را به آن الصاق نماید یا برای آن پلاک تقلبی به‌کار برد یا چنین وسایلی را با علم به تغییر و یا تعویض پلاک تقلبی مورد استفاده قرار دهد و همچنین هر کس به‌نحوه از انجا در شماره شاسی، موتور یا پلاک وسیله نقلیه موتوری و یا پلاک‌های موتور و شاسی که از طرف کارخانه سازنده حک یا نصب شده بدون تحصیل مجوز از راهنمای و رانندگی تغییر دهد و آن را از صورت اصلی کارخانه خارج کند به حبس از ۶ ماه تا یک سال محکوم خواهد شد.

۲. ماده (۲) - در مواقع اضطرار، سازمان با همکاری وزارت کشور و تصویب هیئت وزیران باید ممنوعیت‌ها یا محدودیت‌های موقت زمانی، مکانی و نوعی را برای پیشگیری از اثرات زیانبار و مقابله با منابع آلوده‌کننده هوا برقرار نماید و بلافاصله مراتب را از طریق رسانه‌های همگانی، به اطلاع عموم برساند. با برطرف شدن شرایط اضطراری و کاهش آلودگی هوا، سازمان نسبت به رفع ممنوعیت و محدودیت برقرار شده، اقدام و مراتب را به نحو مقتضی به عموم اطلاع می‌دهد. تبصره «۱» - میزان و نحوه جریمه نقدی و توقف واحدهای مشمول متمرکز از دستور سازمان و دارندگان وسایل نقلیه موتوری که وارد محدوده ممنوعه می‌شوند بنابر پیشنهاد مشترک سازمان و نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران به تصویب هیئت وزیران رسیده و جهت اقدام قانونی لازم به مجلس شورای اسلامی ارسال می‌گردد.

چنانچه اشاره شد ظاهراً مقصود از تدوین ماده (۳) لایحه نسخ آن قسمت از مواردی بوده است که با ماده (۷۲۰) «کتاب پنجم - تعزیرات» همپوشانی داشته است که در این صورت به موجب ماده (۳) لایحه؛ تغییر پلاک چنانچه با هدف ممانعت از شناسایی و عدم ثبت تخلف باشد بر خلاف ماده (۷۲۰) قانون مذکور که مجازات حبس را برای چنین مواردی پیش‌بینی کرده است؛ مجازات جزای نقدی برای این عمل مورد حکم قرار خواهد گرفت. جایگزینی مجازات حبس به جزای نقدی درخصوص فرض مذکور قابل دفاع و موجه به نظر می‌رسد با این حال بر اساس ایرادها و ابهام‌های فوق‌الذکر لازم است ماده (۳) اصلاح و بازنویسی شود.

جمع‌بندی و پیشنهادات

با توجه به نهاد تبصره «۱» ماده (۳) قانون هوای پاک تصویب کلیات این لایحه ضروری است لکن جهت تصویب جزئیات لایحه مذکور توجه به نکات حقوقی زیر الزامی است:

الف) حذف ماده (۳) لایحه و پیش‌بینی جریمه نقدی برای ورود به محدوده ممنوعه در مواقع اضطراری بر اساس تکلیف مقرر در تبصره «۱» ماده (۳) قانون هوای پاک.

ب) چنانچه اصرار بر مفاد ماده (۳) لایحه باشد متن زیر پیشنهاد می‌شود:

در مواردی که رانندگان وسایل نقلیه با اقداماتی از قبیل برداشتن یا پوشاندن تمام یا بخشی از پلاک یا تغییر در ارقام یا ناخوانا کردن آن، به صورت غیرمجاز وارد محدوده ممنوعه شوند نیروی انتظامی مکلف است نسبت به اعمال جریمه معادل سه برابر جریمه نقدی تخلف عبور از محل ممنوع (ورود ممنوع) موضوع بند «۹» جدول ماده (۷) قانون رسیدگی به تخلفات رانندگی - مصوب ۱۳۸۹ - و ثبت چهار نمره منفی اقدام کند. راننده متخلف مکلف است با تذکر مأمورین نیروی انتظامی پلاک خود را به وضعیت عادی برگرداند.

تبصره - حکم مندرج در ماده (۷۲۰) قانون مجازات اسلامی «کتاب پنجم - تعزیرات» درخصوص اقدامات موضوع این ماده اعمال نمی‌شود.

ج) با توجه به پیشنهاد مندرج در بندهای «الف» و «ب» اساساً ضرورتی به پیش‌بینی ماده (۵) لایحه نیست، لذا پیشنهاد می‌شود این ماده حذف شود.

